

~~FORTROLIGT~~

Strategiske problemer i Østersøen.

7. december 1954.

Strategiske problemer i Østersøen.

Diskussion med indledning af EK Haugsted
OL Zigler
KN i Søren H.F. Busch
KL W.W. Christensen

Foranlediget dels af SL Bodholms prisafhandling af 1953 om en jagertype, dels af den almindelige interesse for Danmarks strategiske stilling ved udløbet af Østersøen og de dertil knyttede militære problemer, har formanden opfordret til en indledning til diskussion om disse problemer. Det har været os en ære at modtage denne opfordring, men det er naturligvis ikke uden en vis betænkelighed, vi har imødekommet den, fordi der er følgende grunde:

Der er betænkeligheden ved at rejse en realistisk diskussion om disse problemer af hensyn til den militære sikkerhed og hensyn til vore allierede i NATO. Det må derfor være en absolut forudsætning, at alle disse problemer behandles så diskret som muligt, hvorved de forakellige indlæg kommer ind under fortrolighedskravet ifølge selskabets love.

På den anden side mener vi, at der er så stort et behov for reel oplysning til flertallet af selskabets medlemmer om de faktiske forhold, og det er vor faste overbevisning, at meget af den kritik, vi til daglig fremsætter over mangler ved vort forevar, vil forsvinde, hvis hver enkelt er klar over forudsætninger og betingelser for det. De fleste misforståelser fremkommer som bekendt på grund af manglende oplysning. Det er derfor vort håb, at denne diskussion må medføre en vis oplysning fra eksperternes side, idet ingen af os indledere betragter os som sådanne, men kun som almindelige, tjenstgerende officerer, der selv har et vist behov for oplysning.

Orlogskaptajn H.M. Petersen fremsætter i en artikel i Tidsskrift for Søvesen (juni 1954) visse synspunkter for Østersøstrategi. Denne artikel berører en lang række punkter af vital betydning for vor militære magt, og de kommende indlæg vil lægge vægt på at uddybe visse af disse punkter.

Den første betingelse for at kunne bygge en god militær magt op er at kende svarene på følgende spørgsmål:

1. Hvem skal der kæmpes imod?
2. Hvor skal der kæmpes?

Situationen i dag er så enkel, at begge disse spørgsmål kan besvares generelt for Danmarks vedkommende med:

1. Rusland med allierede.
2. I Østersøen og tilstødende landområder.

Næste punkter må være:

1. Hvilke militærstyrker kan man forvente at møde?
2. Hvilken styrke må man kunne disponere over, og hvorledes skal den anbringes for at imødegå angreb og holde sin stilling, indtil hjælp kan være tilstede?
3. Hvilken hjælp kan man forvente at få og hvornår?

I det følgende vil vi prøve at besvare disse spørgsmål med særligt henblik på søværnets opbygning.

Først vil KN Busch give en kort fremstilling med hensyn til de landmilitære styrker, og

KL Christensen med hensyn til de sømilitære.

Derefter vil OL Zigler give en fremstilling af de russiske, polske og østtyske luftstyrkers fordeling i østersøområdet.

Hver af de tre herrer kommer med en tilsvarende oversigt over NATO-styrker samt den tid, der vil medgå til flytning af disse styrker, og endelig den egentlige diskussionsindledning, bl.a. ledende hen til at kunne besvare spørgsmålet om de danske styrkers ideal-sammensætning.

26. november 1954.

Den del af aftenens emne, der er blevet overdraget til mig, hører naturligvis til under det landmilitære område.

Emnet er meget omfattende, men det er et område, der i høj grad trænger til at belyses, især da man under arbejdet med stoffet ikke kan andet end at nå frem til sætningen:

"Så nytter det altså alligevel".

Altfor længe har sætningen "hvad kan det nytte" lydt herhjemme, ja så ofte, at man sommetider mærker den gennem militære dispositioner. Det er mit håb, at det gennem denne del af aftenens emne lykkes at overbevise tilhørerne om, at det alligevel nytter.

Jeg vil herefter gå over til en gennemgang af de østlige hærstyrker, således som billedet tegner sig idag.

Russiske hærstyrker.

I 1947 blev antallet af russiske divisioner anslået til 175. Dette tal regnes for at være nogenlunde gældende den dag i dag. Derved kunne det måske se ud til, at den russiske hær har stået i stampe. Det er imidlertid ikke tilfældet. I stedet for at lægge an på kvantiteten, der var afgørende i krigens dage, er vægten nu lagt over på kvaliteten. Det vil sige, at kræfterne nu samles om ildkraft, bevægelighed, kort sagt om at give divisionerne slagkraft.

Af de omtalte 175 divisioner regnes der med, at de 65 nu er pansrede eller mekaniserede. For at gøre tilhørerne klar over, hvad dette betyder, vil jeg her vise divisionstyper stillet op overfor amerikanske og engelske. Sammenligningen er dog meget summarisk, idet tiden ikke tillader, at jeg går i detaljer.

Se vedlagte bilag.

Santlige 175 russiske divisioner er naturligvis ikke alle rede til at falde ind i Vesteuropa, og jeg vil derfor gå over til at analysere, hvor meget der kan bringes til angreb på Vesteuropa med kort varsel.

I det fjerne Østen påregnes det, at der er anbragt mellem 30 - 40 divisioner, de resterende 135 divisioner er hovedsagelig disloceret vest for Ural. En del styrker står

lange grænserne, og nogle står i de af Rusland besatte lande. Det er især de styrker, der støder op til Østersøen, jeg vil beskæftige mig med i aften.

I Baltikum og vestlige Rusland regnes der med en styrke på ca. 15 - 20 divisioner. Man kan gå ud fra, at ca. 1/3 af dem er pansrede eller mekaniserede divisioner.

I Polen står der, i den del af landet, der er overtaget fra Tyskland, ca. 3 divisioner, hvoraf den ene regnes for mekaniseret.

I Østtyskland står der ca. 22 divisioner, af disse er til gengæld kun 4 infanteridivisioner. Resten er enten mekaniserede eller panserdivisioner.

Disse 22 divisioner er opdelt i et antal armeer og placeret således, at de fra fredsoptillingen let glider ind i krigsmæssig fremrykningsformation.

Det vil altså sige, at 22 - 25 divisioner umiddelbart kan sættes ind i et angreb mod Vesten. Dertil kommer 2. linie med et tilsvarende antal russiske divisioner, som efter nogle dages forløb vil kunne sættes ind til støtte for den første stødskole.

En vurdering af de russiske troppers kampkraft må blive den, at de er absolut veluddannede. Deres uddannelsesprogrammer er ændrede efter de erfaringer, der høstede i den anden verdenskrig. At den russiske hørlødselse er absolut til dato ses deraf, at der ved manøvrer afholdt dette efterår er indevet forholdsregler over for taktisk anvendt atomvåben.

Beredskabsmæssigt kan der også kun siges, at russerne står fuldt på højde med de vesteuropæiske lande. Med mellemrum foretages prøvemobiliseringer, og der er herunder vist, at russerne på 30 dage er i stand til at forøge divisionsantallet fra 175 til 400 divisioner.

Det vil dog ikke være muligt for russerne straks at anvende dette store divisionsantal i en kamp mod Vesteuropa. Transporten af denne styrke vil kræve en betragtelig tid.

For at gøre oversigten over de russiske styrker fuldstændig, er det nødvendigt også at se på forsynings- og transporttjenesten.

Fremstillingen af tungt krigsmateriel og oplagringen

af dette, er nu i en sådan stand, at russerne har materiel liggende til mere end 300 divisioner. Det drejer sig her hovedsagelig om materiel til panserdivisioner, artilleridivisioner, morterenheder og panserværnsstyrker.

Det oplagrede materiel skal imidlertid for at kunne udnyttes frem til fronterne, og her kommer vi til transport-situationen.

Der findes som bekendt følgende 4 transportformer:

1. ad landevej pr. motor køretøj,
2. med tog
3. med skib
4. med fly.

Om vejnettet ved vi fra de tyske officerers beretninger efter krigen, at det ikke er videre godt udviklet, og at forsyninger til større hærsstyrker kan være meget vanskelig, selv om der ikke er mangel på transportmidler og fremskudte depoter. De fleste erindrer antagelig forfilmene fra krigens tid, hvor vi så tyske vogne arbejde sig frem ad mudrede landeveje. Det russiske forsyningsstræn var ikke udbygget i samme grad som det vestlige, men der kan i den mellemliggende periode naturligvis være sket en forbedring på dette område.

Det russiske jernbanenet blev i hvert fald i den vestlige del af Rusland meget stærkt nedtaget under tyskernes tilbagegang. I de forløbne år kan russerne meget vel have nået at genopbygge nettet, og måske også at forøge dets kapacitet noget. Det afgørende er imidlertid, at russerne har bibeholdt den store sporvidde. Den er som bekendt noget større end den i Vesteuropa anvendte. Det betyder, at forsyninger, der skal sendes frem pr. jernbane, skal omlades ved den polske grænse. Herved opstår naturligvis store forsinkelser for transport-tjenesten. Disse omladningssteder må betragtes som flaskehalse i den russiske transporttjeneste. Rigtigt udnyttet fra vestmagternes side vil strategisk bombing kunne nedskære russernes muligheder for at forsyne hærenheder i kamp i Vesteuropa ganske væsentligt. Ja, den vil antagelig til tider fuldstændig kunne lamme den.

Ad søvejen vil det naturligvis være muligt at føre store mængder forsyninger frem, men dette område vil blive belyst af kaptajnlejtant Christensen.

Transporter ad luftvejen.

Det er kendt fra de sidste militære revuer i Moskva, at russerne nu bygger store transport- og bombemaskiner. Der kan altså ikke ses bort fra den mulighed, at der kan føres endog ret store styrker frem gennem luften. Det må imidlertid erindres, at det altid er en meget dyr måde at sende tropper i kamp på, og at den antagelig kun vil blive benyttet, hvor russerne har luftherredømme, i det mindste i den for landsætningen nødvendige tid.

Herved vil jeg forlade de russiske styrker og gå over til at gennemgå de styrker, der er opstillet af satellitlandene.

Polen omtales altid som den stærkeste støttemagt. Landets militære styrker andrager ca. 16 - 20 divisioner, af disse regnes der med, at mindst 7 er enten pansrede eller mekaniserede. Styrkerne er russisk organiserede og udrustede.

I materiel henseende er polakkerne hovedsagelig afhængige af, hvad der gives dem fra Rusland.

Uddannelsesmæssigt set kan forholdene i den polske hær karakteriseres således: Den er velforsynet med russiske instruktører, og da mange af de overordnede chefer er russere, bliver de polske styrker egnede til at gå ind side om side med de russiske styrker.

Vejnet og jernbanenet kan for det sørlige Polen nærmest sammenlignes med det vestlige Rusland (gammelt polsk område). D.v.s. at transportkapaciteten er begrænset. I det vestlige Polen - tidligere tysk område - er situationen meget bedre. Her tillader såvel landevejsnettet som jernbanenettet transport af meget store mængder.

I Østtyskland er en hærstyrke under opbygning. Den kaldes ganske vist "Volkepolizei", men dens opgaver, uddannelse og organisation er rent militær. Dens styrke er i dag ca. 7 divisioner, opdelt i to korps med antageligt et tredje undervejs. Af de 7 divisioner regnes de 3 for at være mekaniserede divisioner.

Forsyningsmæssigt er disse styrker helt afhængige af russernes godgjernhed.

Uddannelsesmæssigt set er det endnu meget vanskeligt at udtale sig, men det må dog antages, at den bliver bedre år for år. Hverken russerne selv regner med at benytte styrken i kamp kan der heller ikke siges meget om, men juniopstanden i

fjer gav et fingerpeg om, hvor meget russerne stoler på disse styrkers loyalitet. Det store antal deserterere, der stadigvæk ankommer til Vesttyskland, fortæller jo også lidt om denne styrkes moral. Slutningsvurderingen for de østtyske tropper må vel blive den, at deres anvendelighed i kamp er meget tvivlsom.

Som sagt i indledningen ville jeg foretage en analyse af de styrker, som russerne ved et overfald på Vesten vil have til rådighed. Denne styrke må opgøres til følgende:

I Østtyskland	22 divisioner
I Polen	3 "
I Baltikum og Vestrusland	ca.15 "
<u>Ialt ca.40 divisioner.</u>	

Dertil kommer naturligvis de styrker, der opstilles af satellitlandene. Deres samlede styrke andrager ca. 80 divisioner, hvor antagelig kun de 45 vil kunne sættes ind mod Vesteuropa. De øvrige vil være bundet på andre fronter mod de deraf stående Nato-styrker. D.v.s. at den samlede østmagtsstyrke til et overfald på Vesteuropa disponerer over ca. 85 divisioner. Tallet fra Baltikum er sat så lavt af hensyn til de styrker, som russerne nødvendigvis må have i beredskab der af hensyn til Sverige.

Hvilke mål må nu anses for at være russernes primære?
Svarene kan vel stilles op i følgende rangfølge:

1. Ruhrområdet.
2. Kanalhavnene i Belgien og Nordfrankrig.
3. Åbning af adgang til Atlanterhavet gennem Baltherne.

Når det nu antages, at russernes primære interesse er at få punkterne 1. og 2., hvor meget vil russerne da kunne sætte ind for at få mål 3., og hvor stor er deres evne til at klare disse to forskellige opgaver samtidig?

Her vil jeg kort afbryde analysen af russernes evner til indsats og ganske kort nævne, hvad Nato kan sætte ind. Jeg nævner dog kun de styrker, der har interesse i denne forbindelse.

Belgien	3	divisioner	
Canada			1 brigade
USA	6	"	18 regimenter
Frankrig	12	"	
England	4	"	
Holland	3	"	
Danmark	3	"	4 regimenter + HJV.

Dette giver ialt ca. 28 divisioner og et lignende antal regimenter.

Til disse tal må til sin tid lægges de 12 tyske divisioner, der jo i løbet af et par år vil stå rede i Vesttyskland.

Om alle disse styrkers evne til samarbejde og kæmpe sammen vil jeg ikke frekomme med nogle kommentarer.

Hvis vi nu slet og ret siger, at en Nato-division svarer til en Øst-division, så skal der altså mindst 45 øst-divisioner til, for at styrkerne er lige. Her ligger begrundelsen for, at russerne ikke mere kan køre til Kanalen, som vi ofte hører fremsat fra SHAPE's side. For at skabe overlegenhed skal russerne anvende et antal mellem 45 og 90 divisioner. Vi ser altså, at for hver division, russerne anvender til et angreb mod Danmark, vil overlegenheden mod Vest tilsvarende aftage. For at kunne besætte Danmark med mindst mulig risiko for fejlslagning af operationen, skal russerne antagelig anvende mellem 6 - 8 divisioner. Har russerne nu evne til at føre en sådan styrke frem til Danmark, enten det nu sker ad landevejen, over Østersøen eller gennem luften eller som en kombination af disse 3 måder?

Svaret må blive ja. Materielt set er det muligt, men landgang fra vand og luft vil kun ske, når der er lufthæredømme, herom nærmere ved oberstløjtnant Zigler.

Hvis russerne anvender 8 divisioner til Danmarks erobring vil der til Vesteuropa kun være ca. 75 divisioner. Imidlertid vil det af sikkerhedsmæssige grunde være nødvendigt for russerne at holde en del divisioner tilbage i de besatte lande for at sikre forsyningstjenesten. Dette vil betyde at den reelle styrke, som kan optræde over for centralfronten ikke vil kunne overstige ca. 60 divisioner, og med dette meget lille overtal i divisioner vil en angrebshandling være meget farlig.

fages der ovenndt styrker bort fra angrebet på Danmark, vil operationen blive tvivlsom. Det ses altså, at Østmagternes styrker i dag ikke er stærke nok til at kunne rende Vesteuropa overende. Det er nødvendigt at foretage en mobilisering. Denne kan ikke foregå, uden at der på een eller anden måde vil tilgå Vesteuropa et varsel, og med dette varsel er vor stilling meget forbedret, idet hjælp udefra så er muligt.

Hermed vil jeg slutte gennemgangen af de landmilitære forhold, og jeg håber, at det er lykkedes, således som jeg udtrykte det i indledningen.

7. december 1954.

Ved den kommende diskussion vil det være tilstrækkeligt at operere med tilnærmede værdier for de russiske søstridskræfter - vi skal ikke til at diskutere, om russerne har een krydser mere eller mindre i Østersøen.

Admiralitetet i London har for nyligt udsendt en offentlig publication, som anslår den russiske flåde til i 1956 at have følgende sammensætning:

ca. 30 krydsere
150 jagere
500 ubåde
1000 minestrygere
300 eskorteskibe, samt
et stort antal landgangsfartøjer og patruljefartøjer.

Disse tal må antagelig ikke forstås som udtryk for den endelige NATO-vurdering på dette felt, men kan vel med rimelighed danne grundlag for diskussionen.

Russerne har fordelt disse enheder i de fire farvandsområder: Fjerne Østen - Sortehavet - Ishavet og Østersøen. I hvert af disse farvandsafsnit findes een eller to flåder, som hver for sig igen er inddelt i divisioner - brigader og flotiller.

Af interesse her er styrkeforholdene i Ishavet og Østersøen. Ud fra J.F. og svensk marinekalender fremkommer følgende omtrentlige resultat:

Russerne har i dag i Hvidehavet og Østersøen tilsammen:

1/3	af alle deres	slagskibe	
1/2	"	"	" krydsere
1/2-1/3	"	"	" jagere
1/2	"	"	" ubåde
1/3	"	"	" minestrygere
1/2	"	"	" eskortefartøjer,

eller alt i alt i vort interesseområde fra 1/2 - 1/3 af deres samlede flådestyrker.

Heraf må i dag henregnes følgende til Østersøområdet:

1 slagskib - gammelt	Oktober Revolutionen
1 panserskib- gammelt	Viborg - ex-finsk
12 krydsere 4 gamle	Admiral Makarov - ex-tysk
	Kirov
	Maxim Gorkij
	Tjakolov
	Sverdlov I-VIII
32 jagere (ca.)	O-I og O-II
	Silnij
	Gromkij
	Leningrad - ex-tysk Nar-
	vik-Kl.
140 ubåde ca. 1/7 store	1000 - 1600 ts.
" 2/7 mellemstore	600 - 800 ts
" 4/7 små	200 - 300 ts
140 MTB ex-USA	Vesper - Higgins - Elco-kl.
ex-tysk S-Kl.	
120 eskortefartøjer	
10 eskortejagere	ex-tysk T-33-Kl + Yastreb-
	Kl.
60 ubådejagere - store	Kronstadt-Kl. (BO-KL)
50 " små	MO-Kl.
300 minestrygere	Polukhin - T-Kl.
	KT-Kl.
50 special-enheder, såsom:	
minelagere	5
skole-depotskibe	18
Bjergningsskibe	12
Netlagere	3
Isbrydere	6
Opmålingskibe	8
100 landgangsskibe ex-tyske	
<u>Ialt: ca. 900 enheder.</u>	

Udover de nævnte 100 landgangsfartøjer har russerne i Østersøen i gennemsnit 90 sejlklare handelsskibe på ca. 300.000 BRT., ca. 50 særlige skibe, såsom bugserbåde - isbrydere og skoleskibe på ca. 15.000 BRT., samt et stort antal

trawlere, hvilket ved en anfibie-operation tilsammen giver nok tonnager til i første omgang at overføre ca. 6 infanteridivisioner.

Disse mange skibe er fordelt langs Østersøkysten fra Leningrad til Wismar.

Russerne har hovedbaser i Baltijsk - Kaliningrad og i Tallin samt baser af mindre størrelsesorden i

Rostock-Warnemünde

Sassnitz

Swinemünde

Klaipeda (Memel)

Liepaja (Libau)

Ventspils (Windau)

Riga

Porkala

Leningrad/Kronstadt.

En del af disse baser må vi regne med, at russerne har udbygget til moderne baser med gode havne- og værftsforhold, svarende til den voksende flådes stadig stigende behov. Allerede under sidste krig var tyskerne igang med bl.a. udbygning af de gamle russiske værfter i Tallin og Liepaja, hvor russerne siden sikkert har videreført genopbygningen.

I forbindelse med basespørgsmålet skal nævnes Stalin-kanalen, gennem hvilken der i perioden maj-oktober kan omgrupperes skibe på indtil jagerstørrelse mellem Østersøen og Ishavet.

I Østersøen har russerne desuden to satellitflåder at operere med.

Før det første den polske flåde, som i dag består af:

2 jagere - gamle

3 ubåde - gamle

12 ubådsjagere - små

15 minestrygere - gamle

2 MTB, samt

skoleskibe, landgangsbåde og opmålingskibe.

Den polske flåde er hovedsagelig baseret på Gdynia.

Den anden satellitflåde er den østtyske - Volkspolizei-See, der fra at have bestået af tidligere tyske räumboote og patruljefartøjer samt bjergede danske skibe - såsom "Hvidbjørnen" (Ernst Thälmann) - "Lossen" (Wismar) - "Kvintus" (Fürstenberg) - nu er igang med et nybygningsprogram af bl.a. kombinerede minelegnings- og minestrygningskibe. Seepolizei består i dag af ca. 25 minestrygere plus en del hjælpekibe.

Volkspolizei See har hidtil hovedsagelig opereret i farvandet øst for Rügen og SE-over mod Swinemündebugten.

En opgørelse af de flådestyrker, østersømagterne disponerer over i dag, vil tage sig ud som følger:

	Slag- skibe	Krydsere	Jagere og Eskorte- skibe	Ubåde	Mine- str.	MTB
Rusland	1	13	150	140	300	140
Polen	0	0	14	3	15	2
Østtyskland	0	0	0	0	25	0
Ialt:	1	13	164	143	340	142
Danmark	0	0	14	3	32	18
Sverige	0	3	21	21	50	30
Vesttyskland			?	?	?	?
Ialt:	0	3	35	24	82	48

Vesttyskland er medtaget i skemaet for at erindre om de problemer, der er ved at rejse sig ved Tysklands genoprustning, - problemer som sikkert på mange områder radikalt vil ændre styrkeforholdet i Østerseen, foruden det sikkert vil få indflydelse på vore egne forsvarsplaner fremover.

Det opstillede skema giver jo usægteligt et noget dystert billede for os i dag - et billede som formentlig ikke vil bedres i den nærmeste fremtid. Såfremt de fra Admiralitetet i indledningen nævnte størrelsesordner for den russiske flåde i 1956 holder stik, og under forudsætning af at russerne i de nærmeste år stadig beholder 1/2-1/3 af deres flåde i vort interesseområde, vil styrkeforholdet formentlig yderligere forværres for os.

Jo mærkere et billede imidlertid er trukket op for ens blik, des lettere har øjet ved at fange de få lyse områder, der måtte være.

Skal vi til slut prøve, om vi kan finde nogle lyspunkter i den foreliggende situation. Vi må have lov at være optimister ud fra synspunktet: Iværksætter russerne en operation til erobring af dansk område, har vi een og kun een opgave, nemlig at imødegå angrebet med alle midler i første omgang, vel vidende, at vi selv må tage det første stød, men at vi på lidt længere sigt har stærke forbundsfæller at støtte os til. Russerne må derimod ved en sådan operation tage højde på en række punkter:

De er tvunget til at sikre deres nordflanke i Tyskland,

deres forbindelseslinier og baser i Østersøen, en ikke ringe styrke må holdes klar mod den svenske flåde,

og endelig er de tvunget til at holde væsentlige styrker i reserve, således at de efter en heldig erobring af vore gennemsejlingsfarvande har muligheder for at føre stærke søstridskræfter ud i Nordøen.

Altsammen faktorer, der må få russerne til at frafalde en hensynløs indsats af enheder i første omgang ved en operation mod dansk område.

Hvor stor en styrke har vi da over for os, når disse faktorer medtages?

Regner vi med,

at ca. 20% af de samlede styrker er til eftersyn, reparation, under uddannelse m.v.,

at russerne til dækning mod svenske styrker anvender ca. $1\frac{1}{2}$ gang den samlede svenske flådes styrke, hvortil kommer de omtalte reserveenheder samt sikring af forbindelseslinier og baser,

vil russerne kunne afse følgende omtrentlige styrke til indsats mod os:

ca. 2-3 krydsere
35-45 jagere + eskorteskibe
15-20 kystubåde
50 minestrygere
40-50 MTB'er
samt nødvendige hjælpe- og specialskibe.

Hertil kommer en indsats af transportskibe i første omgang til overførsel af ca. 2 divisioner til den sjællandske øgruppe, medens den resterende del af transportskibene formentlig må holdes i reserve bl.a. for at have mulighed for landsætning af tropper i Sydsverige.

7. december 1954.

PROBLEMER I ØSTERSØEN

1. Indledning

Det er min opgave til det samlede billede af problemer i Østersøen at give udtryk for en taktisk vurdering af luft-situationen i Østersøen, tilstødende farvande og Danmark, således som den tager sig ud for en flyverofficer. Vurderingen er baseret på oplysninger om russiske fly, således som de er almindeligt kendt fra officielle kilder. Jeg vil gerne tilføje, at denne vurdering er min egen personlige og ikke noget udtryk for flyverkommandoens opfattelse af dette spørgsmål.

2. Lufttruslen.

I vor tid - ja vi kan sige indenfor de sidste 10 år - er militære fly blevet udviklet i en sådan grad, at ingen nation besidder områder, der ligger udenfor visse flytypers rækkevidde. Samtidig med denne udvikling er der sket en - kan man sige - revolutionsagtig fremgang, hvad angår foregelsen af virkningen af de ødelæggelsesmidler, der kan bringes frem af fly.

Det er nødvendigt at holde disse to kendsgerninger for øje, thi for NATO som helhed er de ikke alene tungtvejende, men bestemmende for den planlagte anvendelse af allierede strategiske bombestyrker, der kan bringes i anvendelse mod Rusland.

For os, der kun betragter et meget begrænset område af NATO-fronten mod Rudand og til vor umiddelbare rådighed kun har taktiske jagere og jagerbombere, er problemet på een gang kompliceret og relativt enkelt. Kompliceret, fordi Danmark i luftmæssig henseende mangler dybde. Det tager end ikke en halv time at flyve fra Gedser til Skagen. Enkelt, fordi stort set de offensive og defensive opgaver, der kan tildeles sådanne fly, kan inddeles i tre slags opgaver, der benævnes:

- (a) Counterair missions,
- (b) Interdiction missions,
- (c) Close support missions.

Hvis vi betragter den første slags opgave, de såkaldte "counterair missions", finder de sted med det formål at vinde og vedligeholde luftherredømmet. Luftherredømmet er et relativt begreb, som man kan sige er tilstede, når de fjendtlige flystyrker ikke længere er i stand til effektivt at indgribe i egne luft-, sø- eller hæroperationer.

Tilvejebringelse af den ønskede grad af luftherredømme er almindeligvis det største bidrag, som luftstyrker kan yde indenfor et kampområde, og den berettiger den fulde anvendelse af alle egnede hjælpemidler indtil en passende grad af luftherredømme er opnået. Uanset at den vitale luftforsvarsopgave (AIR DEFENCE) indgår heri, er et heldigt udfald af "counterair missions" afhængig af en aggressiv indsats af egne jagere og jagerbombere, der ustandselig må være i offensiven. De må ustandselig udsege og neutralisere eller ødelægge fjendes luftmuligheder imod egne styrker, indtil denne trusel er fjernet eller har nået det omfang, som kan akcepteres som en "calculated risk".

"Counterair" operationer må være vel planlagte og koordinerede anstrengelser inden for kampområdet. Det er derfor uomgængeligt nødvendigt, at de ledes centralt med alle til rådighed stående midler for at tillade den maksimale udnyttelse af den flexibilitet, der er karakteristisk for fly.

Har man een gang opnået luftherredømme, må det vedligeholdes. Dette medfører, at man uafbrudt må have en vis del af de flystyrker, der er til rådighed, igang med denne opgave for at forhindre, at fjenden påny kommer til at råde over flystyrker, der kan tage kampen op igen om kontrollen af luftrummet. Det er let forståeligt og meget menneskeligt, at en hær og et søværn i en sådan fase, hvor de vil være udsat for fjendtlige angreb og kun ser lidt eller ingenting til egne fly vil tro, at de er ladt i stikken, men det er af afgørende betydning, at denne fase bringes til en heldig løsning, thi den er bestemmende for, hvorvidt det vil være muligt at yde direkte støtte til de to andre værn. Ligesom denne kamp om luftherredømmet ikke alene på den danske front, men på hele NATO-fronten må bringes til en heldig afslutning, da den er afgørende for, til hvilken side sejren vil gå.

3. NATO-nordregionen.

Som bekendt er alle operative danske fly inden for Nordregionen designeret til AIRNORTH. De opgaver, som er stillet AIR COMMANDER DENMARK med de til rådighed stående styrker, må bl.a. være:

(a) at skabe en så grundig luftsituation som overhovedet muligt og yde det størst mulige luftforsvar af flyvepladser, nøglepunkter, mobiliseringsområder, skibstrafik o.l.

(b) at støtte hær og flåde.

Af disse to opgaver løses den første gennem de tidligere nævnte "Counterair operations", medens den sidste opgave løses gennem de operationer, man kalder "Tactical support operations". En heldig løsning af den første opgave er en betingelse for, at luftmagt kan udnyttes i alle sine faser for at tilvejebringe fjendens endelige nederlag. Når man tager i betragtning, at fly normalt befinder sig 92% eller mere af tiden på jorden og kun ca. 8% af tiden i luften, vil det nemt kunne forstås, at man har den største chance for at ramme fjendes flystyrker ved at rette sine angreb mod hans flyvepladskomplekser på jorden, fremfor at bringe ham tab i luften.

4. Fjendens styrke.

Anslår man det antal fly, der står umiddelbart over for os til at beløbe sig til ca. 600 jagere eller jagerbombere, og antager vi endvidere, at disse fly er baseret på en 15-20 flyvepladser, kan man grafisk aflægge den indsats, der kan præsteres i et såkaldt "Fighter Action and Range Chart". På dette kort er med forskellige farver angivet den intensitet, der kan forventes over forskellige områder af Danmark. F.eks. viser kortet, at i området fra Hven, langs Østsjælland og Falster og østpå i Østersøen, vil det

være muligt på een gang at have alle de ovenfor omtalte fly i luften. Nu er den nyttegrad eller "Serviceability rate", man normalt har, ikke 100%, men antagelig under de første dages operationer ca. 60-70%.

Kortet, der er beregnet på grundlag af MIG-15, hvis kampaktionsradius er anslået til ca. 170 sømil, viser, at KARUP ligger lige på grænsen af rækkevidde, og at i et område over Djursland mod Esbjerg kan fjenden bringe op til 100 fly i luften på een gang, såfremt nyttegraden er 100%. Det daglige antal styrker eller "sorties" kan erfaringsmæssigt sættes til 3 pr. fly.

5. Egne styrker.

De flystyrker, der står til vor egen rådighed, og som det vil være muligt at anvende til "counterair operations" i dette område, er anslået til 150. Disse fly er som bekendt fordelt på KARUP og SKRYDSTRUP, idet de rene interceptor jagere METEORENE på AALBORG, ikke er medregnet. På baggrund af denne basering, er det andet "Fighter Action and Range Chart" udarbejdet i det en F-84's kampaktionsradius er sat til 300 n.m. Der er i denne vurdering ikke regnet med nogen udenlandsk hjælp gennem basering. Det er indlysende, at en basering i Danmark af 2 wings som foreslået af SAGEUR ikke alene ville have betydet en fordobling af de styrker, der havde stået til rådighed, men på grund af kvaliteten ville have bragt ligevægt med russerne, idet hver wing består af 3 eskadriller à 25 fly, d.v.s. 150 fly. Der er tale om fly af F-86-typen.

6. Kontrol- og varslingsnettet.

Efter de oplysninger, der fra tid til anden foreligger om det russiske kontrol- og varslingsnet i Østersøen, må man gå ud fra, at det i det store og hele er effektivt virkende.

Det danske kontrol- og varslingsnet er netop nu ved at blive opbygget, og det hidtidige anvendte forældede materiel udskiftes med moderne radarmateriel. Da vi i Danmark hovedsagelig baserer os på et statisk net, må vi gå ud fra, at det vil være kendt og forventet, at fjenden vil forsøge at reducere evt. ødelægges dets effektivitet gennem angreb i krigens første fase og derigennem vanskeliggøre eller umuliggøre luftforsvarsopgaverne.

7. Muligheder for overraskende angreb.

- (a) Det må forventes, at man med de efterretningsmidler, der rådes over, vil være i stand til at få varsel, såfremt russerne påtænker at angribe med hær- eller amphibiestyrker. Jeg tænker her på de tegn, der bl.a. vil vise sig gennem rekognoscering og øget fjendtlig radiovirksomhed.
- (b) Såfremt russerne beslutter sig til at påbegynde en krig gennem overraskende luftangreb, ses det ikke at være muligt at forhindre et sådant eller få tilstrækkeligt varsel herom. Dels vil det ikke - før et krigsudbrud - være muligt at tage modforholdsregler på de spor fra den anden side jerntæppet, der viser sig på PPI scope'erne, og fra jerntæppet og til KØBENHAVN henholdsvis KARRUP er der i flyvetid henholdsvis 10 og 20 min. med en MIG-15.
- (c) De modforholdsregler, der kan tages mod et sådant overraskende angreb, kan bestå i først og fremmest en effektiv efterretningstjeneste og "Y" tjeneste,

samt spredning i størst mulig grad af alle de styrker, der skal sættes ind i modangrebet samt den beskyttelse, det er muligt at give mod virkningerne af et overraskelsesangreb (spredning, sløring, cover, deception).

8. Efter krigsudbrud.

Såsnart en krig er brudt ud og forudsat, at vort varslingsnet iøvrigt virker, vil det selv om man kan kigge bag ved jerntøppet, i praksis selv under gunstige forhold, ikke være muligt at foretage interception nærmere end 100-150 sømil fra jerntøppet.

9. Krigens første fase.

- (a) Ved at betragte Fighter Action kurverne fra de russiske fly, fremgår det efter min opfattelse tydeligt, at i en spændt situation, og i en krigs første fase bør ingen af søværnets vigtige enheder være baseret sønden for FRH-området.
- (b) Det fremgår tydeligt, at i en første fase, vil det være udelukket at tilvejebringe det fornødne luftherredømme, der muliggør indsats af søværnets overfladeenheder mod et evt. amphibieangreb i de lyse timer ved Sjællands østkyst eller forhindre, at de kystforter eller batterier, der skal deltage i afvisning af en invasion i dette område, sættes ud af spillet. Kun fly har mulighed for at gribe ind under disse forhold.
- (c) Det må anses for udelukket, at søværnets overfladeenheder - umiddelbart efter et krigsudbrud - har nogen mulighed for at operere i Østersøen i de lyse timer.

10. Krigens næste fase og NATO.

Såfremt Danmark stod over for den opgave gennem egne flystyrker at skulle tilkæmpe sig et rimeligt luftherre-

dømme i dette område, må situationen i sandhed bedømmes mørkt for ikke at sige håbløs, thi den vurdering, jeg har anlagt mellem danske og russiske flystyrkers størrelse er sikkert meget optimistisk, set fra en dansk synsvinkel.

Alene ville opgaven være håbløs, men takket være vort medlemskab af NATO bliver flyvevåbnets indsats, hvor beklagelig ringe den end måtte være, af betydning, fordi den bliver en del af en stor og integrerende forsvarsplan, der ved angreb mod os, træder i kraft langs hele NATO-fronten fra Nordkap til Tyrkiet. Jo mere koordineret og centralt ledet NATO's samlede flystyrker er, desto større er muligheden for, at dens talmæssige - i forhold til russerne - underlegne styrker kan løse den første og vigtigste opgave, nemlig at tilvejebringe det fornødne luftherredømme, der er betingelsen for, at luftmagt herefter kan udøves i alle sine faser. Dette er igen en forudsætning for, at de andre værn kan udfolde sig.

Såfremt luftkrigen er udløst, må vi derfor gå ud fra, at resultatet af de "Counterair operations", der er planlagt til udførelse mod Rusland, vil vise sig ved, at de kurver, jeg har tegnet på det første "Fighter Action and Range Chart", rykkes est over i en sådan grad, at overfladeoperationer fra at være udelukket - set med en flyvers øjne - nu kan udføres med en "calculated risk", som søværnet er klar til at akceptere.

Slutbemærkningeri

Efter denne summariske oversigt over styrkeforholdet NATO contra USSR må man kunne udlede visse ting.

Vi tager som givet, at lige store styrker betyder jævnbyrdighed - nogle vil måske sige, at det er optimistisk, fordi russerne er i bedre krigstræning end NATO - andre vil sige, at det er pessimistisk, fordi meget af NATO-materiellet har bedre top-præstationer end det tilsvarende på den anden side af jerntøppet - men altså lige store styrker er jævnbyrdighed.

Vi har set, at det lyseste billede er hærbilledet - forudsat at en stor del af de russiske styrker holdes bundet af NATO-angreb eller af trusel herom, men selv dette billede er ikke så forfærdelig lyst, så længe Vesttyskland ikke er i NATO.

Luftbilledet er en del mørkere i vores hjærne af Verden, fordi der står så overlegne styrker så tæt ved. Ved et overraskende angreb vil det danske forsvar faktisk kunne sættes ud af spillet i løbet af ganske kort tid, fordi luftstyrkerne med deres store bevægelighed kan sætte størstedelen af forsvarets nøglepunkter ud af funktion. Det må ikke regnes for usandsynligt, at russerne med det store antal luftfartøjer, de har til rådighed så tæt ved Danmarks grænse, kan foranstalte en sådan ødelæggelse ved fuldstændig overraskelse i løbet af få timer - dette gælder altså ikke ødelæggelse af flyvepladser alene, men indbefattet er også flådebaser, skibe, depoter, hærhovedkvarter og lignende.

Hvis der kom et angreb lige nu i dette øjeblik, ville alt det væsentlige kunne ødelægges, der er næppe en kanon, der kunne nå at blive ladet - flyvetiden Fåhrnis - København er 10 minutter med en MIG 15. Det er altså uøngængelig nødvendigt, at dette overraskelsesmoment reduceres mest muligt.

Kan det reduceres og hvorledes? - Ja, det kan reduceres, thi ingen militær operation af den størrelsesorden kan gøres uden forberedelser. Hvis man "kan holde fingeren på pulsen" til daglig, altså hver eneste dag året rundt, vil man også

kunne gøre det den dag "pulsens slår hurtigere". Det betyder, at der må alarmeres, så at kanonerne kan blive ladet, skibene sejle ud, og vore luftfartøjer stå klar, inden de russiske forlader deres flyvepladser. Hvem skal holde fingeren på pulsen? - Efterretningsevnen - jo mindre beredskab, jo bedre efterretningsevnen. For at få nogen chance til at gøre modstand, er det altså nødvendigt at have et efterretningsevnen, der kan give et rimeligt varsel - dette forudsættes altså. NATO må så være således organiseret, at russerne ikke uden videre må kunne sætte alle deres styrker ind i vort land, uden at give sig selv en blottelse andet steds. Det kan selvfølgelig gøres og bliver formentlig gjort i en vis udstrækning.

Styrkeforholdet på søen er i øjeblikket ganske overordentlig ulige - vi har set i KL Christensens tabel, at selv om man regner med, at russerne hjemme beholder en dobbelt så stor styrke som den, Sverige har, vil der alligevel være mange gange så meget tilovers, som det vi selv har nu - og hvem skal udfylde det hul - er der nogen som helst sandsynlighed for, at England kan gøre det med sikre forpligtelser over for hjemlandet, kolonier, SAGLANT, EASTLANT etc.? Må vi klare os selv et langt stykke tid? "En vis tid" må vel blive svaret.

Med hvilke midler kan vi klare os længst muligt uden fremmed krigsskibshjælp inden for rimelige økonomiske rammer?

I en truende situation bør, ifølge OL Zigiens redegørelse, alt, hvad der er noget værd af de danske overfladeskibe, formentlig være baseret i Frederikshavn, placeret spredt i nordlige Kattegat, idet de eneste skibe, der vil have nogen rimelig chance for at optræde i Østersøen med den derværende russiske luftoverlegenhed i det øjeblik, krigen bryder ud, er undervandsbåde.

Undtaget fra at være baseret i Frederikshavn i en truende situation må formentlig mineskibe være. De må på en eller anden måde få lagt miner ud - helst på begge sider af Bornholm og ved sydlige indgange til Sund og Bøltør inden krigsudbrud og helst så tidligt, at de kan nå at komme væk inden dette tidspunkt, hvis de da skal have en rimelig chance for at slippe

fra det med livet. - Men hvem skal bevogte minesperringer? Skal det være landbatterier med radar? Hvor anbragt? Eller skal det være luftfartøjer, der rekognoscerer farvandet til stadighed på den udvendige side af minesperringerne? (ikke om natten i alle tilfælde). Kan undervandsbåde bevogte minesperringer?

Nu forudsætter vi, at de hær- og luftmæssige styrkeforhold er sådan, at NATO har udnyttet sine styrker på bedst mulig måde, og at efterretningsevnenet har en vis god standard, og forestiller os, at russerne vil starte en invasion delvis over seen mod Sjælland med det af KN Busch angivne tal på 3 divisioner, der kommer fra en baltisk havn.

Vi har den slagkraftige del af vor flåde liggende i nordlige Kattegat, og hovedopgaven er at nå at stoppe transporten, inden den når til Stevns - hvad kan man så gøre med det, vi har, og hvad kan man - stadig inden for en for landets størrelse passende økonomi - ønske sig til denne operation.

Invasjoner foregår ifølge krigshistorien helst ved daggry - hvis en transportflåde f.eks. i september måned skal være ved Stevns ved daggry, vil den med en marchfart på ca. 12 knob være 120 sømil fra Stevns den foregående aften ved mørkefald, idet den mørke tid varer ca. 10 timer. Afstanden fra Frederikshavn til Bornholm er ca. 240 sømil. Hvis transportflåden skal angribes f.eks. 60 sømil fra Stevns, altså 5 timer før daggry, og angrebsstyrken ikke må passere sundet i de lyse timer, skal den kunne løbe de ca. 120 sømil fra Nakkehoved til transportflåden på 5 timer, altså må marchfarten være mindst 24 knob. Hvis det er i sommermånederne, må farten stige i forhold til de mørke timers indskrænkning. Antiinvasionsfartøjer bør altså have en fart vel over 24 knob. Jo hurtigere, jo længere tid til angrebet - og til at komme bort igen.

Forudsætningen for denne operation må vi ikke glemme, nemlig at styrken i Frederikshavn er alarmeret så tidligt, at den kan være ved Nakkehoved ved mørkets frembrud, altså 5 timer + varseltid + tid til at forlade havn eller ankerplads. Altså må man have vished for observation af transportflåden mindst 90 sømil øst for Bornholm - en rekognosceringsopgave

som flyvevåbnet formentlig vil have vanskeligt ved at klare med de for hånden værende styrker, dels fordi det vil være et farligt område at flyve i, dels fordi det kræver en stor rekognosceringsstyrke. Kan denne rekognosceringsopgave tildels klares af undervandsbåde?

Ud fra betragtningen, at sent varsel er bedre end intet varsel, vil radarstationer på Bornholm med en forventet rækkevidde på 30 sømil kunne supplere - kan sådanne radarstationer dækkes mod luftangreb inden invasionstidspunktet - vil man på forhånd opgive enhver tanke om forsvar af Bornholm? Vil man gøre Bornholm til et objekt, der kan tages af et par krydsere og jagere med nogle få batailloner af typen marineinfanteri? Faldskærmsstropper? Vil kystbefæstning kunne hjælpe til at holde Bornholm?

Russerne vil være i stand til at beskytte en transportflåde med en nærdekning af jagere og eskortejagere og til at præstere fjerndekning med krydsere. - Ved et angreb på en sådan transportflåde om natten kan vi præstere MTB og nogle få eskortejagere - vil der være en rimelig chance for et resultat? Vore MTB'ers fornemste mål må være transportskibene, men har de nogen levende chance for at komme igennem en effektiv nærdekning?

Har vi jagere nok til at tage os af de russiske? Og hvor er kanonerne til at bortlede krydsernes opmærksomhed?

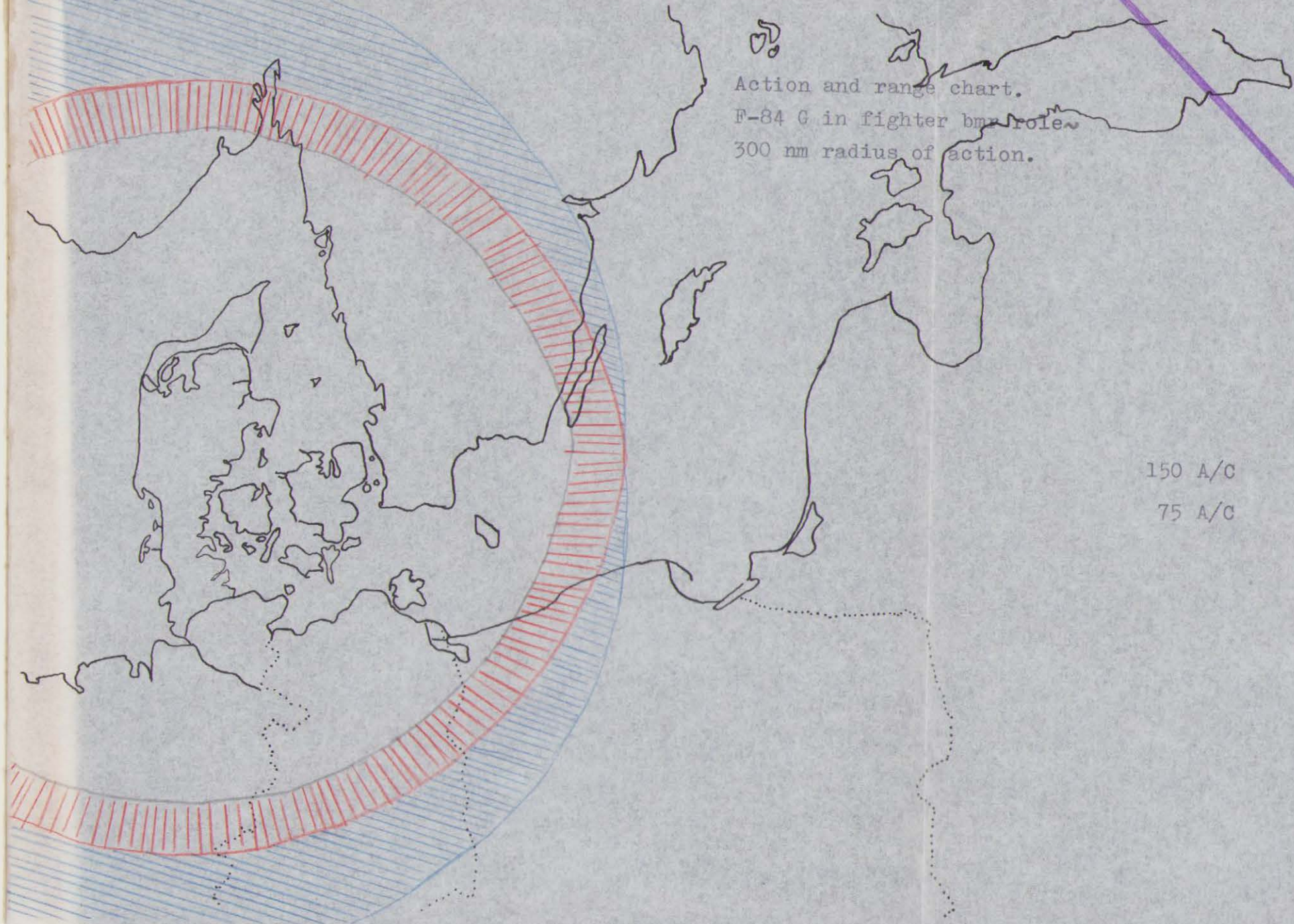
Og så til sidst - Vil en resolut optræden i fredstid med mange øvelser i Østersøen, fast stationerede, krigsduelige enheder her, med forsvarsforberedelse på Bornholm ikke kunne have indflydelse på russisk planlægning, således at de rederne må regne med større styrker til gennemførelse af et angreb - eventuelt opgive planer herom?

Spørgsmålene er her kommet i spredt orden - for at enhver kan gøre sig sine tanker inden næste sæde, vil jeg gentage dem, og interesserede kan få et eksemplar udleveret her oppe til støtte for hukommelsen:

1. Hvorledes skal det styrkemæssige forhold i Østersøens flådestyrker udlignes, således at styrkerne på begge sider af jerntøppet kan komme i balance eller overvægten komme på NATO side?
2. Hvor længe må vi regne med at klare os selv ved krigs-udbrud i Østersøen?
3. Med hvilke midler kan vi klare os længst på søen uden sømilitær hjælp udefra?
4. Hvorledes skal minespærringer bevogtes i vore sydlige og østlige farvande?
5. Hvorledes afslås invasion i Østersøen, når flåden er baseret i nordlige del af Kattegat?
6. Hvorledes skal russiske jagere kunne bekæmpes om natten?
7. Hvorledes skal krydsere holdes i skak om natten?
8. Kan vi ved vore foranstaltninger i fredstid have indflydelse på russernes planlægning.

Jeg ved, at dette ligner prisopgavespisesedlen, idet hvert spørgsmål kan besvares med en hel prisafhandling, men jeg tror, at korte klare indlæg også vil kunne være af stor værdi.

bilag nr. 3 til "Strategiske problemer i Østersøen".

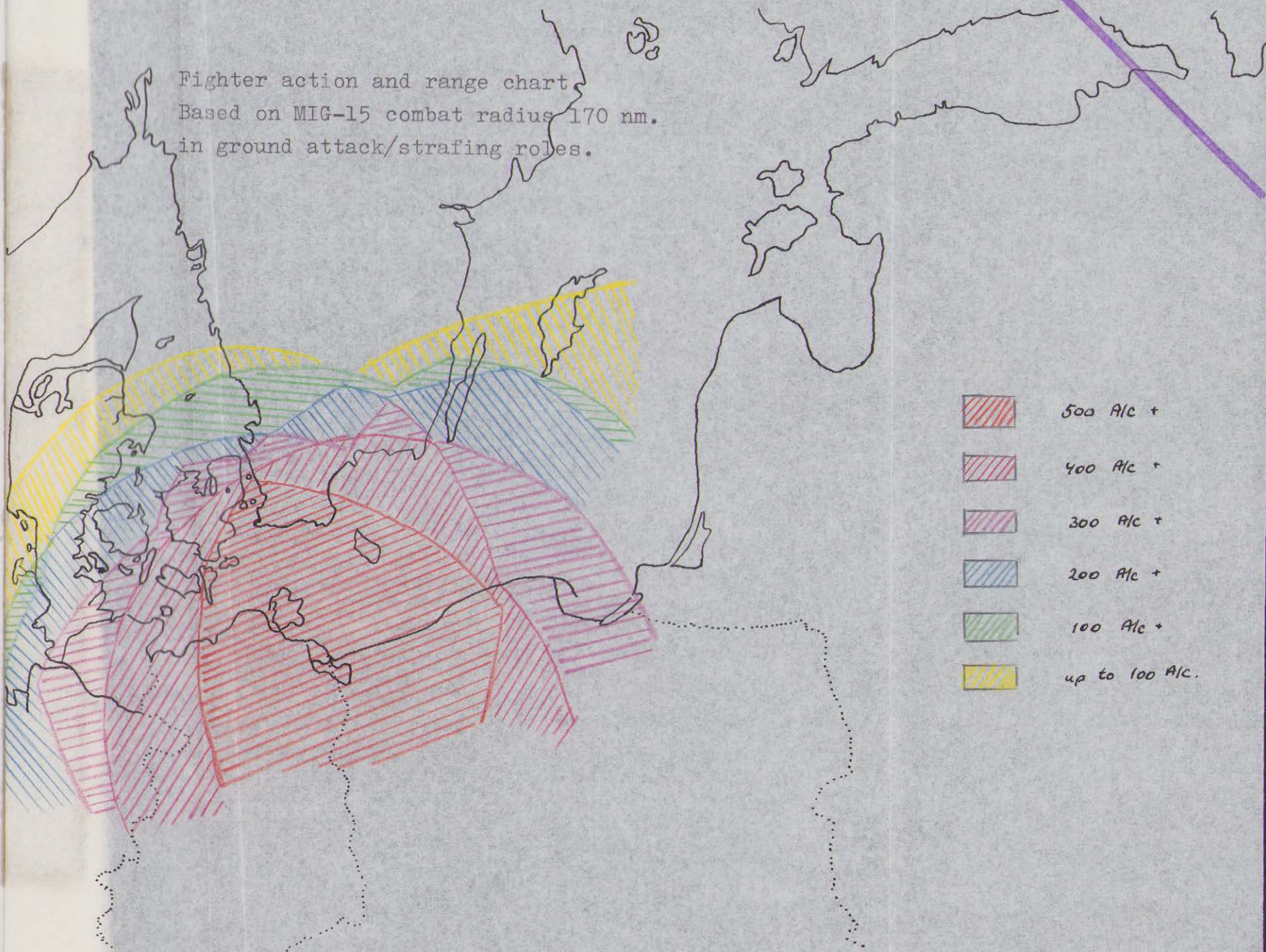

Action and range chart.
F-84 G in fighter bomber role
300 nm radius of action.

150 A/C

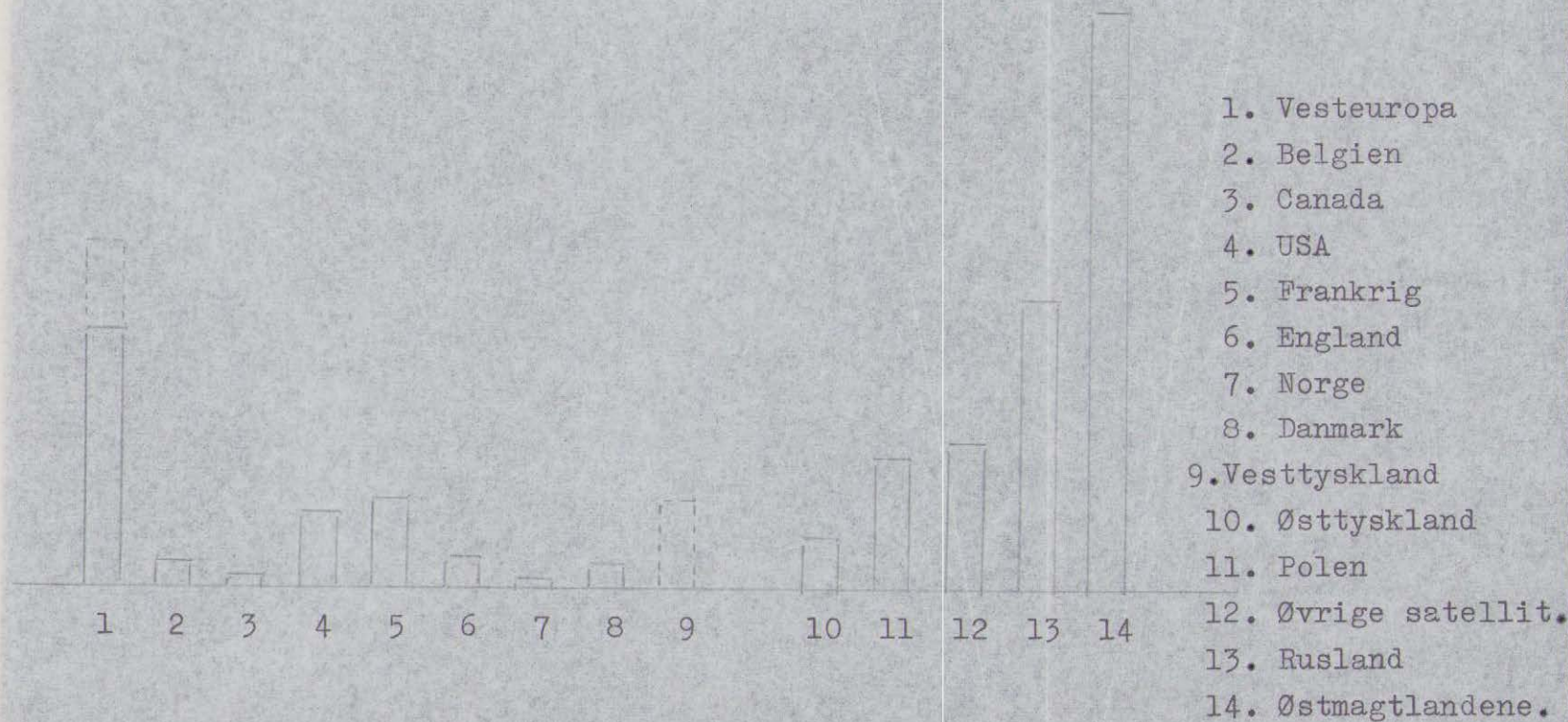
75 A/C

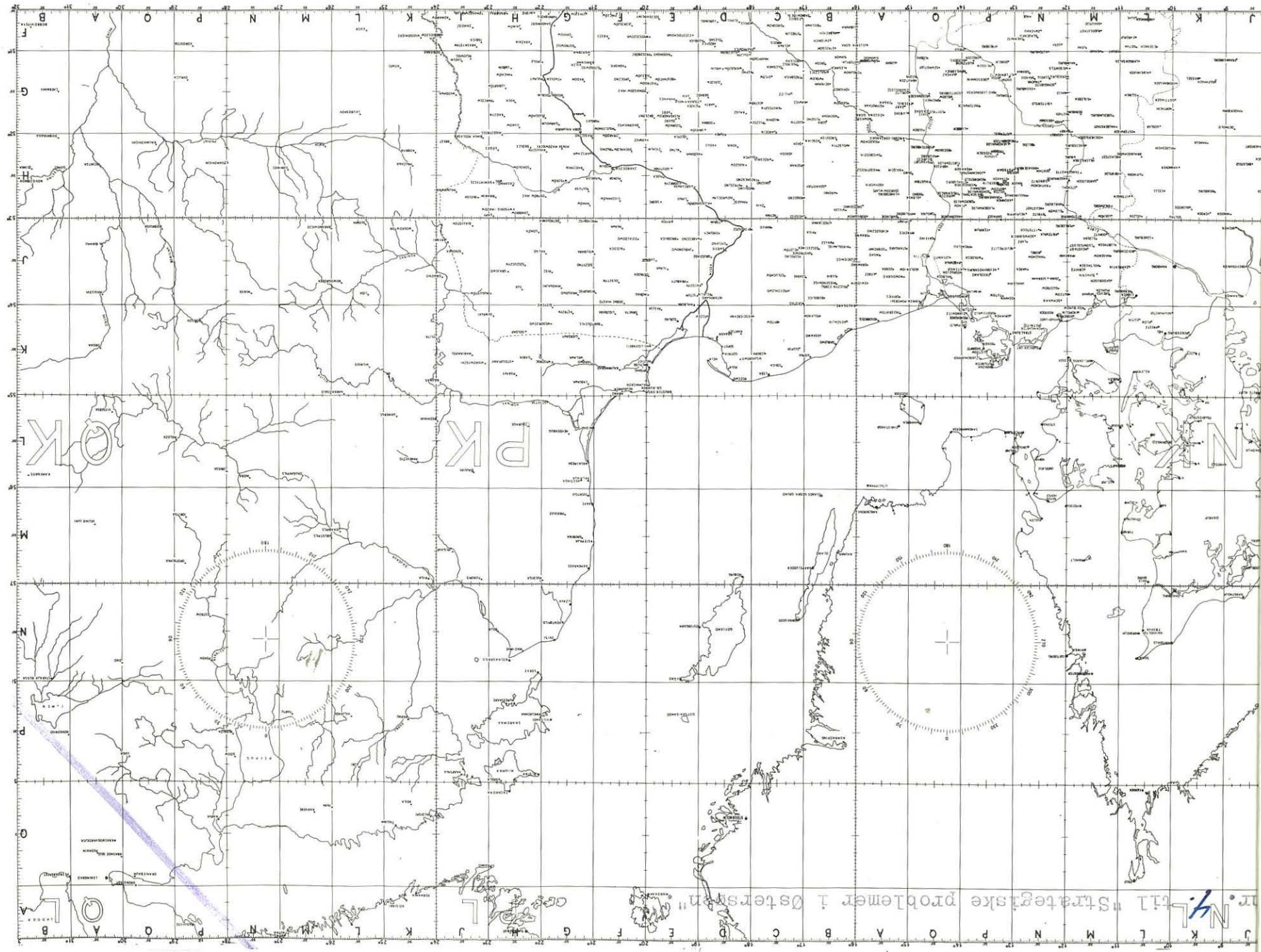
Fighter action and range chart
Based on MIG-15 combat radius 170 nm.
in ground attack/strafing roles.

til " Strategiske problemer i Østersøen " .

	Russisk	Amerikansk	Engelsk
Panserdivisionen :			
Antal Mand	10.000	16.000	18.000
Kampvogne	250	340	277
Artilleri	150	70	120
		} Art. ind- går til dels i kampvog- nenes bestyknng.	
Mekaniseret division :	13.000		
do foroven.	170		
	150		

OK PK NK

nr. 4. 11 "Strategiske problemer i Østersøen"